HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הלכה כר' יוסי בן המשולם למה לי. הא מהך שמעת מינה דהלכתא כוותיה דהא לית פליגי רבנן עליה: **אי אמר הלכה כוותיה פירקין ולא אמר.** לקמן הלכה כר' יוסי הוה אמינא הלכה כוותיה פירקין מדרבי יוסי קמ"ל: **ומאי כוותיה פירקין.** דמשמע טובא מסוף דר' יוסי תרתי מילי אמר במתני' עושה מקום לקופין וכן טוחה את השער לרחות את מקום המוסך מפני דרכן שמעון לא אמר כלום (ה) דהוה אמר בר מפלוגתא ומדרבן שמעון מיכא פלוגתא בבריית' ופלוגתא היא להכי קמשמעינן הלכה כר' יוסי דהדין גלויי ולמימרא דמדרבן שמעון בן גמליאל קאי הכי הלכתא כוותיה פירקין ופלוגתא דבריית' לאו פלוגתא: **מרחמת.** מוהבת בן חבירתה: **ומלא זכרים.** שנולדים עכשיו תלויין וכוכין ויונקין הזקנות שנפטרו כבר מן הבכורה ונקבות הגולדות עכשיו מלא תלויות במבכירות דהשתא אין כאן לכהן כלום דבזכרים אין שום בכור שהרי בני הזקנות הן ונקבות התלויות במבכירות אין דין בכורות נוהג בהן: **אין חוששין.** להממיר ולפקפן בספק בכורות ולומר שמא בנה של זו בא לו אצל זו: **שחיה מרחמת.** וולד בהמה אמרת: **אלא כ"ש יולדת.** (ו) אם היה לה וולד מתחלה להתי ולתי ל"ג לא הוי אלא וולד דידה פטורה מן הבכורה דהא הוה לה מחריגא ומיהו היכא דילדה חיישינן לרחומי או דלמא דידה מרחמא דלא דידה לא מרחמא היה למאי נפקא מינה למלקא עלה: **משום** אותו ואת בנו אי אמרת דידה מרחמא דלא דידה לא מרחמא לקי ואי אמרת דלא דידה נמי מרחמא לא לקי מאי ת"ש רשב"ג אומר הלוקח בהמה מן העובד כוכבים אינו חושש שמא בנה של אחרת היה מי קתני הוא היה קתני ה"ק אינו חושש שמא בנה של אחרת אלא א"כ היה לה ולד מעיקרא ת"ש נכנם בתוך עדרו וראה את המבכירות מניקות ואת שאינן מבכירות מניקות אינו חושש שמא בנה של זו בא לו אצל זו או שמא בנה של זו בא לו אצל זו אמאי ליחוש דלמא רחומי רחים במקום דידה לא שבקא דידה ומרחמא דלא דידה ת"ש

(ז) דבר בחזקתו [וכן] כו' מאי לאו רישא דומיא דסיפא מה סיפא ודאי דידה אף רישא ודאי דידה מידי איריא האי כדאיתא ומאי וכן אפטורה דבכורה ארבב"ח אר"י ראה (ח) חזיר שכרוך אחר רחל פטורה מן הבכורה (ט) ואסור באכילה (י) עד יבא ויורה צדק לכם פטור מן הבכורה כמאן כרשב"ג ואסור באכילה כרבנן ותו אי כרבנן מאי עד יבא ויורה צדק לכם עד שיודע לך דבר מיבעי ליה וכי תימא מספקא ליה אי הלכה כרשב"ג אי כרבנן אי מספקא ליה אמאי פטורה מן הבכורה ותו מי מספקא ליה (כ) והאמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן כל מקום ששנה רשב"ג במשנתינו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה לעולם פשיטא ליה הלכה כרבן שמעון בן גמליאל מיהו מספקא ליה אי סבר רבן שמעון בן גמליאל יולדת מרחמת או אינה מרחמת אי הכי עד דאשמעינן חזיר לישמעינן טלה ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו חזיר איצטריכא ליה דאי אשמעינן טלה הוה אמינא אם תמצא לומר דסבר יולדת מרחמא דמינה דלא מינה לא אשמעינן חזיר (דמרחמת) ואפילו דלאו מינה נמי דאיכא למימר דלמא מרחמא והיינו דאמר רבי יוחנן בעי אחאי

וכן כו': **ודאי דידה.** דכל מדת ומדת התלוי בה דילה הוא להא מתרת במקום דילה לא שבקא דילה ומרחמת דלאו דילה ליכא נמי דקתני הלכך בחזקתו בודאי דילה ודאי ולעניין אותו ואת בנו נמי לקי: **הא דלאחיפא.** וסיפא ודאי ליכא ספק: **ומאי וכן.** הוסיף ולא דמו: **ומשני לפטורה.** להא דמו דכי היכי דסיפא פטורות ודאי ולא נקבות תלויות במבכירות דלא שבקא דילה דקתי קמה ומרחמת דלאו דילה ליכא נמי פטורות מן הבכורות ודאי ול"ג לא דילה הוא (ז) יהא יולדת מחריגא ואינה מרחמת דלא מסתברא כן יולדת ולעולם לעניין אותו ואת בנו ספק: **שכרוך אחר רחל.** שדבוק מחריה ומיקמו: **פטורה מן הבכורה.** והבא מחריו לא הוי בכור: **כר' שמעון.** (ח) לא מרחמת דלא דילה והאי חזיר גופיה לא קדוש בקדמה הוא: **ואסור באכילה כרבנן.** למיימינן לרחומי דאי כרשב"ג הוה טמא היולדת מן הטהור ומותר באכילה כדאמרן בפירקין קמא (דף ה:): **עד יבא ויורה לדק לכם.** על שיבא מליהו ויורה מה מותר מה אסור: **מאי יבא ויורה.** כיון דכרבנן ס"ל דחייש לרחומי מאי יבא ויורה גלוי מילתא הוא שיגיד לנו מה בנה הוא מה דאית ליה לא שייך למימר דלא בדבר הלכה: **עד שיודע הדבר.** מה בנה הוא מה דאית ליה לא: **וכי תימא מספקא ליה כו'.** וה"ק על שיבא ויורה לי הלכה כר"ש ומותר באכילה אי כרבנן ואסור באכילה מספיקא שמא ריחמתן: **לעולם פשיטא ליה הלכה כר' שמעון.** לפטורה מן הבכורה (ט) דולתי ל"ג לאו דילה הוא לי לאו דהוה לה ולד לא הוי מרחמת ליה: **ומיהו מספקא ליה לי סבר ר"ש כו'.** והיינו עד יבא ויורה לדק ויעמידנו על טעמו של רשב"ג: **יולדת מרחמת.** והאי לאסור באכילה אי מיפטר משום דלי דילה פשיט ליה דאם לאו דילה הוה לה מחריגא ובאכילה אסור לחיכא למימר ולד מחריגא הוה לה ומית ורחמתיה להאי: **או שיגה מרחמת.** ומותר באכילה דולתי דילה הוא: (י) **(דתי) נאמעינן טלה ונקנו עליה משום אותו ואת בנו.** ולימא רמה טלה כרוך ברחל פטורה מן הבכורה (כ) ממה נפשך לי האי לאו דילה מחריגא הוה לה ומית ורחמתיה האי (ט) משום אותו ואת בנו לא נקני עד יבא ויורה לנו טעמו של רבן שמעון: **הוה אמינא הני מילי דמינה אבל חזיר מותר באכילה דלאו מינה לא מרחמת והא ולתי אגב הא מיתי:** יולדת מרחמת הני מילי דמינה אבל חזיר מותר באכילה דלאו מינה לא מרחמת והא ולתי אגב הא מיתי: **ופלוגתא דבריית' פלוגתא היא.** (ט) ומ"ת דר' יוסי בן המשולם נמי פליגי עליה (ט) ממה נפשך דבריית' מדמילטרין לפסוק הלכה כמותו וי"ל דשמא אין מחלוקת שנוה לנו במשנה ולא בבריית' אלא דקיש ליה דפליגי רבנן עליה: **הנכנם** לתוך עדרו בלילה כו' ולמחר השבים בו'. תימה למה ליה למימר נעניין זה לימא הנכנס לתוך עדרו ולמה זכריש תלויש כו' ונקנות כו' וי"ל דלרבותא נקט הכי דאע"ג דולתי היתה תחלת לידתן בלילה שעדיין אין המהות מכירין בוולדותיהן ודרכן לטעות בלילה ואפ"ה לו בנה של זו אלא זו אלו זו אפי' הכי לא מיישינן: **ראה** חזיר שהוא כריך אחר רחל.

קנית קשה לנקט חזיר ולא גמל משום דסבר כר' שמעון (י) דאסר קלוט היולא מן הטהור ואפי' היה ילוע שהוא בנה של רחל היה נאסר באכילה ומיהו מצינן למימר לתגך דנקט רחל שהיא בהמה דקה נקט חזיר ס"ג ניחא למינקט למילתיה דכולי עלמא:

תורה אור השלם

1. זֹאת עֲשׂוּ לָכֶם לְצִדָּקָה קְצֻרוּ לְפִי חֶסֶד נִירוּ לָכֶם נִיר וְעֵת לִדְרֹשׁ אֶת יְיָ עַד יָבוֹא וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם:

הושע י יב

מוסף רש"י

חזיר שכריך אחר רחל. כלומר נמשך ושוכן אללה תמיד (חולין קכז). **חזיר מערב.** נגעו פשוט (ב"ב קנב:) **וצידן.** במסכת גיטין (עב). **וראיה אחרונה.** בדיני ממונות הסני (סנהדרין לו.) שמלכו בסני ממלוכות במעיל שעיר לפיה לפתוח במעיל שעיר לפיה לסתום אם הלין, בראשונה הלכה כמותו ובשתיהן אין הלכה כמותו (ב"מ לח:).

רבינו גרשום (המשך)

מרחמא ולקי עליה משום אותו ואת בנו: מי קתני הוא. שמא בנה של אחרת הוא אי הוה תני הוא הוה משמע כדקאמרת אלא כיון דתני היה הכי קאמר אין וכו': במקום דידה. לא מרחמא דאחריני אבל שלא במקום דידה תיבעי: דבר בחזקתו וכן היה וכו' מה סיפא ודאי דידה. משום דכולהו ילדו: אף רישא. הדבר בחזקתו מירי דודאי דידה ולא אמרינן דאי ילדה מרחמא דלאו דידה: הא כדאיתא והא כדאיתא. סיפא ודאי דידה ורישא לאו ודאי דידה אלא מרחמא ולא לקי משום אותו ואת בנו: מאי וכן. דקא מדמי רישא לסיפא: אפטורה מן הבכורה. משום דכבר ילדה ולעולם רישא מרחמא לאו דידה ולא לקי: שכרוך אחר רחל. ויורה צדק משיח: פטור מן הבכורה כמאן כרבן שמעון. דאמר לא מרחמא אלא הדבר בחזקת שילדתו: ואסור באכילה כרבנן. דאמרי מרחמת אף שלא ילדה דאי רבן שמעון מותר באכילה (דתימא מרחמת לא ילדתו דאי רבן שמעון מותר באכילה) דקי"ל היוצא מטהור טהור: אי כרבנן מאי עד יבא ויורה. כיון דמרחמא ודאי מיפשט פשיטא ליה דאסור באכילה ולספק אכילה לא צריך הוראת משיח אלא הכי איבעי למימר אסור באכילה עד שיודע לך דבר אם הוא בנה: או הלכתא כר' שמעון דאמר דלא דידה לא מרחמא: אי כרבנן. דאמרי מרחמת לחכי מסתפק עד יבא ויורה צדק: לעולם פשיטא ליה דהלכה כרבן שמעון. אבל מספקא ליה אי סבר ר' שמעון דילודת מרחמת אפי' דלאו דידה אי לא. פטור מן הבכורה הוא ממה נפשך דלמא בנה הוא ואי אינו בנה ודאי לא הוה מרחמת אלא

לא א מיי' פ"ח מהלכות בכורות ה"ד סמ"ע ס"ק ד טוש"ע יו"ד סי' שטו סעיף ה: לב ב מיי' פי"ב מהל' שחיטה הלכה י"ח טוש"ע יו"ד סי' טז סעיף ה: לג ג מיי' פ"ד מהלכות בכורות הל' ח טוש"ע יו"ד סי' שטו סעיף ב: לד ד מיי' פ"ח מהלכות מאכלות אסורות הל' ד טוש"ע יו"ד סי' עט סעיף ב:

(ה) [נכם"ת: תלוים], (ו) סנהדרין לג. לח: כ"ק סט. ב"ב קעד. כתובות עו. גיטין לח. עה. ב"מ לח:, ג) וכן ל"ק, ד) דמ יולדת מחריגא לאיתה כו' ל"ק, ה) דלא מרחמת אלא דידה ל"ק, ו) ל"ק הכא במאי, ז) ומסוס ל"ק, ח) מכל מקום בכוריש מדמילטרין ל"ק, י) [לעיל ו:].

הגהות הב"ח

(ה) גמ' הלכתא בכוליה: (ו) שם ושאינן מבכירות מניקות למאי הנפקא: (ז) שם מיבעי ליה לכו הדבר: (ח) שם ת"ש הדבר במזקמו וכן מלי לתו: (ט) רש"י ד"ה ומלא ומלי וכו' כל דהא אמר בר: (י) ד"ה ת"ש אימה מרחמת וכו' מחתת אלא ל"ק יולדת אם לא היה כו' האי ודאי דידה לי נמי: (ו) ד"ה לית מוסכין ניה: (ח) ד"ה לעולם וכו' בודאי דא"נ לאו לתו לידה:

גליון הש"ס

תום' ד"ה ופלוגתא וכו' וא"ת דר"ש בן המשולם. ק"ל הא ממ"נ לפי מירוץ ג' בתוס' במעל"ע זה ד"ה ושיני ניין לזה קמיפלגי על היות עומה לו מיקני פלוגתא הא למירוץ זה בתמת ליכא פלוגתא הן בתמת אפ"ה הן מטעם מ"ד במולין דמולם היינו גוזז אלא למירוץ בכלל לד מפלוגתא ניין לליכא פלוגתא בהך דיבא עלמו. ל"ק ממילא אין התחלה לקושייתם דפיר הוי מכלל דפליג. ומ"מ הוי ס"ד דפלוגתא דבריית' בהיות דלעיל"א דפליג עלה בדין זה גם הוי בכלל. ולתירוצם ל' אם הא הוקיך למיפפק הלכה ניין דטעמא דריב"מ משום דבר אפ"מ ליכא פלוגתא ולניך לאמעינן הלכה מטעם דמולם לאו היינו גוזז ובהיות ליכא פלוגתא ממילא לא ידעינן דפלוגתא דבריית' לא הוי פלוגתא:

רבינו גרשום

מהו דתימא כי אמר רב הלכתא בכוליה פירקין בר מפלוגתא אדרבי יוסי קאמר ומאי בכוליה פירקין דקאמר משום דתרתי הלכות א"ר יוסי עושה מקום וכן התולש להכי נקט לישנא דכוליה פירקין. אבל לעולם אין הלכה כרשב"ג משום דפליגי בברייתא להכי קאמר הלכה כר' יוסי בן המשולם בפירוש למימרא דמאי דקאמר הלכה בכוליה פירקין אדרבן שמעון בן גמליאל קאמר משום דלא חשיב פלוגתא דבריית': מפני שמרחמת. מניקה וולד של בהמה אחרת אע"פ שאינו בנה ושמא עדיין לא ביכרה וכדאמרן ומיעוט חולבות אע"פ שאינן יולדות הלכך הבא אחריו בכור מספק: הדבר בחזקתו. ודאי בנה הוא והבא אחריו פטור: זכרים תלוים. יונקים בזקינות באותן שאינן מבכירות ונקבות יונקות תלויות במבכירות אינו חושש כו'. רפטורין כולם מן הבכורה דכל אחד יונק מאמו: דאינה מרחמת אלא א"כ יולדת. הכי אמר רשב"ג אותה שמעולם לא ילדה ודאי אינה מרחמת: הא ילדה. ודאי מרחמת את שאינו שלה: או דלמא. אפי' ילדה אינה מרחמת בעיא לא צריכא אלא לענין אותו ואת בנו דאי אמרינן יולדת מרחמת ממה נפשך פטורה מן הבכורה דכבר ילדה אלא [לענין] אותו ואת בנו צריך לידע אי הוי בנה אי לא למילקי עליה אי שחיט ליה בהדה: אין חוששין כו' אלמא דלא דידה לא

ו) נרלה ל"ל אבל לענין איסור אכילה מספקא ליה להכי אמר וכו'.

אם כן ילדה כבר. משום הכי אסור ט) באכילה דמספקא ליה להכי אמר עד יבא ויורה צדק: ולמילקי עליה משום אותו ואת בנו. לבכורה לא מצי אמר כדאמרי' דפטורה מבכורה ממה נפשך: